

перших: різниця у 15,2%.

Отже, наведені вище результати дають змогу порівняти ефективність чинної та авторської програм та простежити динаміку розвитку силових здібностей у досліджуваного контингенту студентів упродовж терміну експериментального дослідження.

**Висновки.** Успіх підготовки майбутніх фахових спеціалістів залежить від багатьох факторів, одним з яких є професійно-прикладна фізична підготовка в процесі фізичного виховання у ВНЗ. З урахуванням сьогоденних тенденцій розвитку технічної галузі останнє вимагає оновлення змісту та форм організації навчально-виховного процесу для студентів технічних спеціальностей, які сприятиме формуванню високого рівня працездатності майбутніх фахових спеціалістів.

Ефективність авторської програми підтвердилася статистично вірогідними змінами у показниках силових здібностей студентів ЕГ по закінченні терміну практичної апробації програми. Отримані дані в ЕГ тестових випробувань по закінченні експериментального дослідження свідчать про наявність позитивних змін у стані силових здібностей – до 21,8 % ( $p < 0,001$ ).

Порівняльним аналізом стану силових здібностей студентів ЕГ з результатами КГ, які займалися згідно чинної програми ППФП. Отже, запровадження розробленої авторської програми ППФП забезпечило значно кращий результат у поліпшенні стану силових здібностей студентів, аніж організація і зміст, що не враховували експериментального чинника.

**Перспективи подальших розробок** вбачаємо у дослідженні впливу авторської програми ППФП на інші параметри стану фізичної підготовленості студентів ВНЗ технічного профілю.

#### Література:

1. Борейко Н. Ю. Педагогічні умови професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих технічних навчальних закладів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Наталія Юріївна Борейко. – Луганськ, 2008. – 201 с.
2. Кабачков В. А. Профессиональная физическая культура в системе непрерывного образования молодежи : науч.-метод. пособие / В. А. Кабачков, С. А. Полиевский, А. Э. Буров. - М. : Советский спорт, 2010. – 296 с.
3. Людовик Т. В. Сучасні підходи до професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ВНЗ технічного профілю / Т. В. Людовик // Наука і освіта. – 2014. – № 4 (СХХІ). – С. 101-105.
4. Пилипей Л. П. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів [Текст] : монографія / Л. П. Пилипей. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 312 с.
5. Bailey R. Teaching physical education / R. Bailey, T. Macfadyen. – Continium International Publishing Group, 2000. – 226 p.
6. Green K. Physical education / K. Green, K. Hardman. – Mayer & Mayer Verlag, 2005. – 248 p.
7. Hardman K. Contemporari issues in physical education / K. Hardman, K. Green. – Mayer & Mayer Verlag, 2011. – 300 p.
8. Korovin S. Theoretical and methodological bases of the concept of professional physical training / S. Korovin // Theory and Practice of Physical Culture, 2012. – № 2. – p. 23-27.
8. Kirk D. The handbook of physical education / D. Kirk, D. MacDonald, M. O. Suliva. – Sage, 2006. – 838 p.

Луценко Ю. М.

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

### ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КВАЛІФІКОВАНИХ СПОРТСМЕНІВ В АКРОБАТИЧНОМУ РОК-Н-РОЛІ

*Досліджено та обґрунтовано зміст сучасного тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. Визначено співвідношення напрямів підготовки та ранг видів підготовок за ступенями значущості у тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. Дослідження проводилось на базі спортивних клубів міста Харкова і Києва. В експериментальній його частині взяли участь 20 провідних тренерів та суддів України різної кваліфікації.*

**Ключові слова:** тренувальний процес, кваліфіковані спортсмени, акробатичний рок-н-рол.

**Луценко Ю. М. Особенности тренировочного процесса квалифицированных спортсменов в акробатическом рок-н-ролле.** Исследовано и обосновано содержание современного тренировочного процесса квалифицированных спортсменов в акробатическом рок-н-ролле. Определено соотношение направлений подготовки и ранг видов подготовок по степени значимости в тренировочном процессе квалифицированных спортсменов в акробатическом рок-н-ролле. Исследование проводилось на базе спортивных клубов города Харькова и Киева. В экспериментальной части приняли участие 20 ведущих тренеров и судей Украины различной квалификации.

**Ключевые слова:** тренировочный процесс, квалифицированные спортсмены, акробатический рок-н-ролл.

**Lutsenko Y. M. Features of the training process qualified athletes in acrobatic rock and role.** Explored and grounded content of contemporary training process qualified athletes in acrobatic rock and role. The correlation training areas and species blindings ranked by degree of significance in the training process of the qualified athletes in acrobatic rock and role.

The study was conducted at the sports clubs of Kharkiv and Kyiv. In the experimental part was attended by 20 leading trainers and judges of different skills, documentation used for sport (competition rules and protocols, amendments, etc.). For the task used a set of scientific methods.

Results of the study showed that the major types of training in acrobatic rock and role have special physical and technical, which play a key role in the preparation of high-class athletes. Characteristics of these parameters has a relationship with dance

*technique and performance levels of athletes acrobatic elements. According to experts the overall physical, psychological and tactical training to carry out the training process of skilled athletes, to some extent, supporting role.*

*The differences in assessing the importance of areas of training that are evident in the survey of experts indicate that an important factor in optimizing the training process of the qualified athletes in acrobatic rock 'n' role is taking into account the variability of individual parameters of the training process depending on the state of preparedness of athletes and phase of the training cycle.*

**Key words:** training process, qualified athletes, acrobatic rock and roll.

**Постановка проблеми та аналіз останніх публікацій.** Удосконалення системи підготовки спортсменів неможливо без пошуку нових підходів і методичних рішень при організації тренувального процесу, а також використання сучасних досягнень спортивної науки в практичній роботі тренерів [9, 10, 11].

Сучасна тенденція розвитку акробатичного рок-н-ролу характеризується значними фізичними і емоційними навантаженнями, які висувають високі вимоги до організму спортсмена [2, 4, 5, 7, 13]. Для більш ефективного проведення тренувального процесу необхідно використання сучасних засобів і методів навчання специфічним технічним прийомам і вправам для розвитку певних фізичних якостей притаманних саме даному виду спорту [1, 5, 8, 14].

Акробатичний рок-н-рол – вид спорту, який відноситься до групи складно-координаційних видів рухової діяльності, оскільки його основним змістом є взаємодії партнерів, оформлені, відповідно до правил змагань, в рухові композиції з музичним супроводом [2, 4, 7, 12].

Постійно зростаюча конкуренція на міжнародній арені висуває все нові завдання в підготовці кваліфікованих спортсменів. Одними з пріоритетних напрямків стають оволодіння програмами міжнародного класу в короткі терміни і на високому рівні, а також демонстрація стабільності та надійності їх виконання в умовах змагань [2, 5, 7].

Складність виконання програм даного виду спорту пред'являє високі вимоги до рухової функції спортсменів, їх спеціальної фізичної та технічної підготовленості [2, 8], так як різноманітні форм рухів в акробатичному рок-н-ролі, варіативність вихідних положень, різний характер прикладених зусиль, темп виконання, легкість та музикальність при виконанні акробатичних зв'язок, неможливо без координованості, точності рухів і здатності зберігати рівновагу.

У зв'язку з цим у кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі ці здібності є ключовими та обумовлюють необхідність пошуку сучасної організації навчально-тренувального процесу, раціональної побудови тренувальних занять і оптимального визначення їх змісту та спрямованості в тренувальному процесі.

Тому актуальним є вивчення особливостей побудови тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі.

**Мета дослідження:** дослідити значимість основних напрямів тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі.

**Завдання дослідження:** 1. Визначити співвідношення напрямів підготовки у тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. 2. Визначити ранг видів підготовок за ступенями значущості у тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі.

**Матеріал і методи дослідження.** Дослідження проводилось на базі спортивних клубів міста Харкова та Києва. В експериментальній його частині взяли участь 20 провідних тренерів та суддів різної кваліфікації. Використовувалась анкета закритого типу та методи математичної статистики.

За допомогою методу анкетного опитування була отримана інформація про практичну діяльність тренерів у галузі акробатичного рок-н-ролу. Експертні методики знайшли постійне застосування в оцінці естетичних та інших показників якості. Вони особливо ефективні в оцінюванні тих явищ, кількісна інформація про які не може бути отримана за допомогою інструментальних засобів. У зв'язку з цим виникла кваліметрія – наука, що вивчає й розробляє принципи й методи кількісної оцінки якості [3, 6, 15]. Методична база кваліметрії представлена двома групами прийомів: інструментальними та евристичними (прийом дослідження із застосуванням відповідно спрямованих запитань, за допомогою яких відбувається з'ясування істини), які базуються на використанні експертних оцінок і анкетування.

У нашому дослідженні для експертної оцінки застосовувався метод апріорного ранжування, суть якого полягає у встановленні вагомості того чи іншого показника для оцінювання явища.

З метою виявлення значущості окремих видів підготовок в акробатичному рок-н-ролі кваліфікованих спортсменів ми розробили спеціальну анкету, в якій у довільному порядку були розташовані назви підготовок. Респонденту пропонувалося проранжувати в порядку значущості перераховані види підготовок із застосуванням методу переваги [3, 6, 15].

За допомогою цього методу було отримано інформацію, що стосувалася практичної діяльності тренерів у галузі спортивного вдосконалення в акробатичному рок-н-ролі.

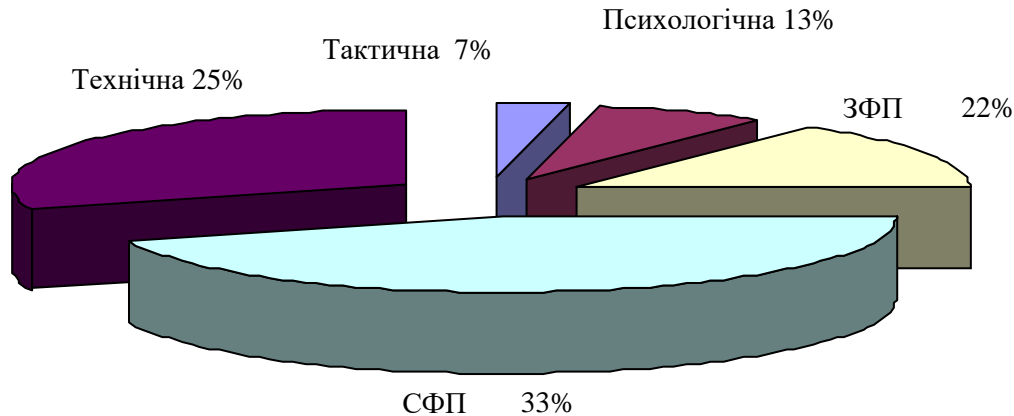
Для отримання експертних оцінок використовувалося індивідуальне опитування, що передбачало заповнення респондентом заздалегідь розробленої анкети. Усього було опитано 20 провідних тренерів та суддів різної кваліфікації.

Для обробки отриманих даних, крім обчислення процентного співвідношення різних за змістом відповідей, використовувався індекс якісної варіації (ІЯВ). Його було застосовано для визначення однорідності отриманих відповідей. При  $I = 100\%$  варіативність відповідей, зафіксована індексом, буде найбільшою.

Після відповідної математичної обробки було остаточно визначено ранг напрямків підготовки тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. На основі методу апріорного ранжування була виявлена кількісна виражена вагомість кожного показника.

**Результати дослідження та їх обговорення.** Для визначення основних напрямів тренувального процесу та їх співвідношення у кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі було проведено закрите анкетування провідних тренерів та суддів України з акробатичного рок-н-ролу. Анкета складається на основі специфічних вимог, висунутих акробатичним рок-н-ролом, як видом спорту, рівня підготовленості спортсменів і основ побудови тренувального процесу.

Результати дослідження дозволили виявити процентне співвідношення і оцінити значимість напрямків підготовки тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі. Для цього респондентам пропонувалося розподілити за ступенем значущості основні види підготовки, які використовуються в тренувальному процесі (рис 1). Отримані результати свідчать про різноманітний зміст процесу підготовки, як за складом видів підготовки, так і за рангом їх значущості.



**Рис. 1.** Співвідношення напрямів підготовки у тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі

Отримані дані свідчать про те що, сучасний тренувальний процес в акробатичному рок-н-ролі кваліфікованих спортсменів є цілісна система, з окремими структурними компонентами, які змінюються в процесі підготовки.

Розраховуючи процентне співвідношення видів підготовки в тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі, ми виявили, що в середньому спеціальна фізична підготовка (СФП) повинна займати перше місце 33% респондента. На друге місце 25% респондентів виводять технічну підготовку (ТП). Загальна фізична підготовка (ЗФП) в тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів займає третє місце, що відмітили 22% респондентів, а четверте місце (13,0%) по значимості в тренувальному процесі – психологічна підготовка і тактична відповідно (7%) на п'ятому місці.

Описані вище результати в цілому характеризують співвідношення основних напрямів підготовки кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі, що підтвердилося і в результатах відповідей фахівців на питання «Проранжуйте види підготовки». Однак, при більш детальному аналізі результати проведеного анкетування свідчать про відсутність однозначності у відповідях респондентів щодо розподілу по значимості напрямів підготовки спортсменів.

В результаті проведеного анкетування нами були отримані дані, аналіз яких представлений в таблиці 1.

Таблиця 1

**Рангове місце видів підготовки за ступенями значущості у тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі**

Напрями підготовки	Виражені в % результати ранжування					
	Рангове місце	I	II	III	IV	V
СФП*	I	63	18	11	4	4
ТП	II	22	60	11	2	5
ЗФП	III	4	18	71	6	1
Псих. під.	IV	11	4	4	74	7
Такт. під.	V	0	0	4	14	82

\*Примітка: ЗФП – загальна фізична підготовка; СФП – спеціальна фізична підготовка; ТП – технічна підготовка; Псих.під. – психологічна підготовка; Такт.під. – тактична підготовка.

З зіставлення досліджуваних результатів видно, що спеціальна фізична підготовка (СФП) хоча і займає перше місце в своєрідному рейтингу однак 18% респондентів поставили цей вид підготовки на друге по значимості місце, 11% – на третє, 4% – на четверте.

Аналогічна особливість проявляється і в зробленій фахівцями оцінці значимості технічної підготовки (ТП), яка в загальному рейтингу хоч і займає друге місце, разом з тим 22% респондентів поставили її на перше місце, 11% – на третє, 2% – на четверте та 5% на п'яте.

Підтверджує виділену закономірність і результати ранжування фахівцями по значимості загальної фізичної підготовки (ЗФП), яка в загальному рейтингу займає третє місце. Так, 4% респондентів поставили її на перше місце, 18% – на друге, 6% – на четверте та 1% на п'яте місце.

Виділені вище особливості оцінки фахівцями значимості напрямів підготовки кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі проявились і в процесі ранжування ними психологічної і тактичної підготовки. Так, наприклад, 11% респондентів ці види підготовки поставили на перше місце хоча в загальному рейтингу вони найменш значущі.

**Висновки 1.** Результати проведеного дослідження показали, що провідними видами підготовки в акробатичному рок-н-ролі є спеціальна фізична та технічна, які відіграють ключову роль в підготовці спортсменів високого класу. Характеристика даних параметрів має взаємозв'язок з технікою виконання танцю і рівнем виконання спортсменами акробатичних елементів. На думку фахівців загально фізична, психологічна і тактична підготовки виконують в тренувальному процесі кваліфікованих спортсменів, у певній мірі, допоміжну роль. 2. Розбіжності в оцінці значимості напрямів підготовки, які проявились в процесі опитування фахівців, свідчать про те що важливим чинником оптимізації тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі є врахування варіативності окремих параметрів тренувального процесу в залежності від стану підготовленості спортсменів та етапу тренувального циклу.

**Перспективи подальших досліджень.** Планується розробити методику вдосконалення тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в акробатичному рок-н-ролі на основі використання спеціальних засобів зі складно-координаційною структурою рухів.

#### Література

1. Аркаев Л. Я. Как готовить чемпионов / Л. Я. Аркаев, Н. Г. Сучилин. – М.: Физкультура и спорт, 2004. – 328 с.
2. Артем'єва Г. П. Критерії відбору та прогнозування спортивного удосконалювання в акробатичному рок-н-ролі: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт» / Г. П. Артем'єва. – Х., 2007. – 20 с.
3. Ашанин В. С. Математические основы спортивной информатики: учеб. пособие / В. С. Ашанин. – Харьков: ХаГИФК, 2001. – 179 с. – Сер. спорт. информатика – Вып. 3.
4. Батеева Н. П. Акробатический рок-н-ролл. Подготовка квалифицированных спортсменов в акробатическом рок-н-ролле: [учеб.-метод. пособ.] / Н. П. Батеева, П. Н. Кызим / под общ. ред. Градусова В. А., Кызим П. Н. – ХГАФК, 2012. – 128с.
5. Батеева Н. П. Особенности построения тренировки квалифицированных спортсменов акробатического рок-н-ролла в ударном микроцикле контрольно-подготовительного мезоцикла / Н. П. Батеева // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2012. – № 4, С.59-66.
6. Бешелев С. Д. Экспертная оценка / С. Д. Бешелев. – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 228 с.
7. Луценко Л. С. Некоторые противоречия в современной оценке акробатических элементов, используемых в композициях категории «В-класса» в акробатическом рок-н-ролле / Л. С. Луценко, П. М. Кизим // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2015 – № 2 (46) – С. 109 – 111.
8. Lutsenko Y. M. Udoshkonalennyya tekhniki vikonannya osnovnogo khodu sportsmenami v akrobaticnomu rok-n-rolu zasobami khoreografii na etapi spetsializovanoi bazovoi pidgotovki / Yu. M. Lutsenko, P. M. Kizim, L. S. Lutsenko, N. P. Bateeva // Clobozhanskiy naukovy-sportivniy visnik. – Kharkiv : KhDAFK, 2016 – № 4. – С. 47 – 51.
9. Matveev L. P. Osnovy obshchey teorii sporta i sistemy podgotovki sportsmenov / L. P. Matveev. – K.: Olimpiyskaya literatura, 1999. – 318 s.
10. Ozolin N. G. Nastolnaya kniga trenera / N. G. Ozolin // Nauka pobezhdet. – M.: Astrel, 2006. – 863 s.
11. Platonov V. N. Sistema podgotovki sportsmenov v olympyskom sporte. Obshchaia teoriya y ee prakticheskiye prylozheniya / V. N. Platonov – K.: Olympyskaia lyteratura, 2004. – 808 s.5.
12. Prokopiuk S. Khoreoraficha pidhotovka partneriv u parno-hrupovykh vyдах sportyvnoi akrobatyky./ S. Prokopiuk . – Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. – 2012. – 1. – S. 22–27.
13. Shypylyna Y. A. Khoreorafyia v sporte: Uchebnyk dlia studentov obshcheobrazovatelnykh uchrezhdeniy sredneho prof. Obrazovanyia / Y. A. Shypylyna.– Rostov – na – Donu: Fenyks, 2004.
14. Shtoiar Volfanh. Tak tantsuiut rok-n-roll / Volfanh Shtoiar, Herkhard Marts – Yzd-vo: «Falkan», 1976. – 215 s.
15. Shestakov M. P. Statistika. Obrabotka sportivnykh dannykh na kompyutere: ucheb. posobie dlya studentov vyssh. ucheb. zavedeniy fizicheskoy kultury / M. P. Shestakova; pod red. M. P. Shestakova i G. I. Popova. – M.: SportAkademPress, 2002 – 278 s.

*Лышевская В.М., Шаповал С.И.*

*Херсонский государственный аграрный университет*

#### ДЕРМАТОГЛИФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПАЛЬЦЕВ РУК ЧЕЛОВЕКА

*В статье обобщены данные о дерматоглифическом анализе пальцев рук человека. Определены наиболее информативные дерматоглифические показатели пальцев рук, которые возможно использовать в качестве генетических маркеров при прогнозе спортивной одаренности. Сформированы рекомендации по технологии дерматоглифического анализа пальцев рук в спортивной генетике.*

**Ключевые слова:** дерматоглифика, анализ, генетический прогноз, генетические маркеры, пальцы рук.